

Magdalena Jančina

 <https://orcid.org/0000-0003-0947-1952>

 magdalena.jancina@upjp2.edu.pl

Jagoda Stompór-Świdarska

 <https://orcid.org/0000-0003-0145-199X>

 jagoda.stompor@upjp2.edu.pl

Jakub Synowiec

 <https://orcid.org/0000-0002-6357-6344>

 jakub.synowiec@upjp2.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

 <https://ror.org/0583g9182>

Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne jako zachęta do podjęcia studiów filozoficznych i środek popularyzacji badań filozofów Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

 <https://doi.org/10.15633/lie.31204>

Abstrakt

Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne jako zachęta do podjęcia studiów filozoficznych i środek popularyzacji badań filozofów Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

W artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych i kwestionariuszowych z udziałem finalistów X edycji Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży oraz ich nauczycieli/opiekunów. Warsztaty te są jednym z elementów realizacji „trzeciej misji” uczelni przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (UPJPII). Celem prowadzonych badań było zbadanie dwóch hipotez: (1) Warsztaty Filozoficzne zachęcają do podjęcia studiów filozoficznych; (2) Warsztaty Filozoficzne są środkiem popularyzacji badań naukowców UPJPII, działających w dyscyplinie filozofia. Wyniki ankiet i kwestionariusza wskazują, że Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne mają potencjał na poziomie krajowym, aby zainteresować młodzież filozofią. Jednocześnie okazały się skutecznym narzędziem spełnienia tzw. „trzeciej misji” uczelni. Stanowią one poza profesjonalny kanał komunikacji naukowej z otoczeniem społecznym. Badani nauczyciele i uczniowie stwierdzili, iż warsztaty miały wpływ na nauczanie filozofii w szkołach, które reprezentowali. Dzięki wieloletniej, cyklicznej organizacji tego wydarzenia badania niektórych filozofów z UPJPII dotarły do uczniów i nauczycieli szkół średnich w Polsce.

Słowa kluczowe: filozofia, popularyzacja, warsztaty, trzecia misja, studia, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Abstract

Interdisciplinary Philosophical Workshops as an encouragement to undertake philosophical studies and a means of popularizing the research of the Pontifical University of John Paul II in Krakow philosophers

In the article, we have presented the outcomes of a survey conducted on the finalists and questionnaires filled in by their teachers of the 10th edition of Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży (the Interdisciplinary Philosophical Workshops for Youth) organized by the Faculty of Philosophy of the Pontifical University of John Paul II in Krakow (UPJPII). These workshops are, among the other elements, the execution of the so called University “third mission”. The aim of the research was to investigate two hypotheses: (1) Philosophical Workshops are an incentive to undertake philosophical studies; (2) Philosophical Workshops contribute to the popularization of UPJPII philosophers’ research. The results of the surveys conducted and filled in questionnaires indicate that the Workshops have the potential to increase the interest in philosophy among the secondary schools’ pupils and work as a tool of the so-called University “third mission” on the national level. The Workshops form additional, not only professional, channel of scientific communication with social environment. Examined teachers and pupils affirmed that the Workshops had an impact on philosophy teaching in schools they represented. Research of some philosophers from UPJPII reached out to the pupils and their teachers from secondary schools in Poland thank to multiannual, periodic organizing of this event.

Keywords: philosophy, popularization, workshops, third mission, studies, The Pontifical University of John Paul II in Krakow

Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży

Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży są organizowane rokrocznie przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (UPJP II) od roku akademickiego 2013/2014. Jest to internetowe wydarzenie filozoficzne, kierowane do młodzieży szkół średnich w całej Polsce, w czasie którego uczniowie na platformie internetowej mogą zaznajomić się z dziedziną wiedzy, jaką jest filozofia. Warsztaty polegają na rozwiązywaniu różnorodnych zadań, opracowanych przez pracowników i doktorantów Wydziału Filozoficznego UPJP II.

Inicjatywa ta jest odpowiedzią Uniwersytetu Papieskiego w Krakowie na oczekiwania stawiane szkołom wyższym, co do realizacji tzw. „trzeciej misji”¹. Misja ta jest bardzo ważna dla środowiska akademickiego, ponieważ łączy je z otoczeniem społecznym. Jest ona szeroko rozumianym działaniem strategicznym Uniwersytetu, mającym na celu wniesienie wkładu w otoczenie zewnętrzne. Obejmuje działania polegające m.in. na generowaniu, używaniu i zastosowaniu wiedzy, oddziałując na sposób myślenia oraz zmianę postaw odbiorców².

Nauki humanistyczne, w tym filozofia, mają trzecią misję wpisaną w samą swoją istotę i jest ona często rozumiana w sposób szerszy niż tylko współpraca z otoczeniem ekonomicznym, transfer wiedzy do gospodarki czy przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy³. W przypadku filozofii chodzi również o upowszechnienie kompetencji typowo filozoficznych, jak np. zdolność do logicznego, twórczego i krytycznego myślenia, rzetelna argumentacja,

-
- 1 Dwie pozostałe misje to nauczanie/edukacja oraz prowadzenie badań naukowych. Por. L. Compagnucci, F. Spigarelli, *The Third Mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints*, „Technological Forecasting and Social Change” 161 (December 2020), <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120284>.
 - 2 Por. T. Koryakina, C. S. Sarrico, P. N. Teixeira, *Third mission activities: university managers' perceptions on existing barriers*, „European Journal of Higher Education” 5 (2015) issue 3, s. 316–330.
 - 3 Tak rozumianą trzecią misję krytykuje np. Władysław Zuziak. Zob. W. Zuziak, *O powinnościach uniwersytetu*, w: *Idea uniwersytetu. Reaktywacja*, red. P. Sztompka, K. Matuszek, Kraków 2014, s. 56–60.

namysł nad rzeczywistością, samodzielne analizowanie przesłanek⁴, czy wreszcie — na co zwraca szczególną uwagę Joanna Dudek, omawiając „trzecią misję” uniwersytetu — formowanie społeczeństwa obywatelskiego⁵. W tym celu różne inicjatywy Wydziału Filozoficznego UPJPII kierowane są do szerokiej publiczności. Jednym z tych działań jest upowszechnianie⁶ wyników badań pracowników Wydziału Filozoficznego w formie zrozumiałej dla licznego grona odbiorców. Warsztaty filozoficzne dla młodzieży są dla filozofów z UPJPII znakomitą platformą popularyzacji swoich prac badawczych⁷. Stąd też tematy warsztatów, które pracownicy wraz z doktorantami wybierają i opracowują, dotyczą problematyki, w której są specjalistami.

Zasadniczym celem warsztatów była popularyzacja filozofii wśród młodzieży i promowanie studiów filozoficznych na UPJPII. W tamtym czasie (pierwsza dekada XXI wieku) tylko nieliczne szkoły średnie uczyły filozofii, a liczba kandydatów na studia filozoficzne malała. Podważano też sensowność obecności nauczania filozofii na uniwersytetach⁸. Z drugiej strony środowisko akademickie Wydziału Filozoficznego UPJPII było przekonane, że ma coś interesującego, wartościowego i atrakcyjnego do przekazania młodzieży. Dostrzegano, że edukację osób dorastających należy w miarę możliwości poszerzać o wątki filozoficzne⁹. Szczególnie ważne jest dotarcie do tych młodych

4 O znaczeniu kompetencji filozoficznych zob. np. T. Gadacz, *Etyka dobromyślności*, Warszawa 2023, s. 189–190. Autor postuluje, by filozofia była w szkołach średnich przedmiotem obowiązkowym.

5 Por. J. Dudek, *Zapomniany wymiar misji uniwersytetu. Problem społecznego autorytetu nauki*, „Kultura i Wartości” 2021 nr 32, s. 5–25.

6 Terminów „popularyzacja” i „upowszechnianie wyników badań pracowników Wydziału Filozoficznego” używamy jedynie w rozumieniu komunikacji naukowej poza środowisko naukowe, a więc środków do realizacji „trzeciej misji” uczelni, a nie jako narzędzie marketingu osobistego naukowców. Por. M. Feldy, *Etos nauki a podejście do promocji w nauce*, „Marketing Instytucji Naukowych i Badawczych” 2018 nr 2, s. 75–76.

7 Por. J. M. Conway, E. L. Amel, D. P. Gerwien, *Teaching and learning in the social context: A meta-analysis of service learning's effects on academic, personal, social, and citizenship outcomes*, „Teaching of Psychology” 36 (2009) issue 4, s. 233–245.

8 Sytuację nauczania filozofii na Uniwersytetach w okresie powstania Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży scharakteryzował Przemysław Chmielecki. Zob. P. Chmielecki, *Czy wciąż potrzebujemy filozofii? Rola filozofii na uniwersytecie*, „Edukacja Filozoficzna” 2021 nr 71, s. 265–282.

9 Podobnie w tym czasie myślano i w innych ośrodkach w Polsce, np. pracownicy Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Gdańskiego uruchomili w 2015 roku, nakładem Wydawnictwa

ludzi, którzy jeszcze nie mieli okazji zainteresować się filozofią. Oczywiście cele te realizowane były również innymi sposobami, przede wszystkim przez organizację spotkań w szkołach, co do dziś jest praktykowane. Jednak spotkania takie mają pewne ograniczenia, zarówno logistyczne, jak i wynikające z tego, że biorą w nich udział przypadkowi uczestnicy. Technologie komunikowania na odległość, jakie wówczas wdrażano na UPJPII, stworzyły perspektywę przeniesienia tych spotkań do przestrzeni wirtualnej. Przyjęcie takiego innowacyjnego rozwiązania potencjalnie zwiększało zasięg wydarzenia na cały kraj, umożliwiając udział przede wszystkim tym osobom, które są takim spotkaniem faktycznie zainteresowane. Mając na uwadze wytyczone cele, założenia i możliwości, opracowano schemat warsztatów i towarzyszącego im konkursu. Powstały więc warunki, by w tym wydarzeniu mogli wziąć udział adolescenti, nieposiadający wcześniejszego przygotowania filozoficznego. Po zalogowaniu się na platformę internetową każdy uczestnik mógł rozwiązać dowolną liczbę zadań warsztatowych spośród puli oferowanej w danej edycji warsztatów. Udzielane odpowiedzi były oceniane przez pracowników naukowych i doktorantów, a uczestnicy otrzymywali informację zwrotną o osiągniętym wyniku. Odpowiedziom przypisano wartości punktowe — w każdym z tematów uczestnik mógł zdobyć maksymalnie 20 punktów. Uczestnicy warsztatów, którzy zdobyli najwięcej punktów, otrzymywali zaproszenie na finał konkursu, który odbywał się na uniwersytecie (z wyjątkiem okresu pandemii). Pretendenci do zwycięstwa otrzymywali jako zadanie finałowe analizę fragmentu tekstu filozoficznego. Na jego wykonanie przeznaczono 60 minut — w czasie tym uczestnicy przygotowywali odpowiedzi na dwa pytania. Odpowiedzi oceniała komisja konkursowa. Punkty zdobyte w finale sumowały się z punktami uzyskanymi w etapie internetowym. Najlepsi spośród finalistów (laureaci) otrzymywali nie tylko nagrody rzeczowe (wśród których zawsze były obecne książki filozoficzne, dobrane do wieku uczestników), lecz także indeksy na studia i stypendia przez okres pierwszego roku. Nagrodę

Academicicon, czasopismo popularyzujące filozofię zatytułowane „Filozofuj!” (pierwszy numer ukazał się on-line 27 stycznia 2025 roku) i w różnych miastach młodzieżowe kluby „Filozofuj!”. Obecnie jest to największy i najbardziej aktywny portal promujący filozofię w Polsce, który w pewnym sensie stanowi zwornik działań popularyzatorskich całego środowiska. Zob. <https://filozofuj.eu/>

w postaci książek do biblioteki, wybranych w porozumieniu z nauczycielem/koordynatorem, otrzymywała także szkoła, której uczniowie zebrali łącznie największą liczbę punktów. Dzięki takiej koncepcji nauczyciele otrzymywali dodatkową motywację, by zachęcić kolejnych uczniów do udziału w warsztatach. Takie działanie wspierało realizację celu, jakim było dotarcie z wiedzą filozoficzną do szerokich gremiów¹⁰. Schemat ten dotychczas został utrzymany.

Warsztaty interdyscyplinarne trwale wpisały się w doroczną aktywność Wydziału Filozoficznego i co roku w styczniu przekazywana jest informacja do szkół o ich tematyce przewidzianej na dany rok¹¹. W roku 2025, w 25 rocznicę śmierci dziekana Wydziału Filozoficznego Papieskiej Akademii Teologicznej (dawna nazwa UPJPII) ks. prof. Józefa Tischnera, warsztaty poświęcone zostały jego twórczości naukowej.

Hipotezy badawcze i metodologia badania

W czasie dziesiątej edycji Warsztatów (w 2023 roku) zatytułowanej „Poznaj filozofię na UPJPII w Krakowie”, do której zapisało się 760 uczestników z 90 szkół z całego kraju¹², przeprowadziliśmy systematyczne badania ankietowe¹³ wśród 29 finalistów, aby przekonać się, czy trafne są następujące hipotezy:

1. Warsztaty Filozoficzne zachęcają do podjęcia studiów filozoficznych.
2. Warsztaty Filozoficzne są środkiem popularyzacji badań naukowców UPJPII, działających w dyscyplinie filozofia.

¹⁰ Zob. *I Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży*, <https://wf.upjp2.edu.pl/nauka/interdyscyplinarne-warsztaty-filozoficzne-dla-mlodziezy/archiwum/i-interdyscyplinarne-warsztaty-filozoficzne-dla-mlodziezy> (20.09.2024).

¹¹ Na stronie internetowej Wydziału Filozoficznego UPJPII opublikowane są informacje o archiwalnych edycjach warsztatów. Zob. *Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży*, <https://wf.upjp2.edu.pl/nauka/interdyscyplinarne-warsztaty-filozoficzne-dla-mlodziezy/archiwum> (20.09.2024).

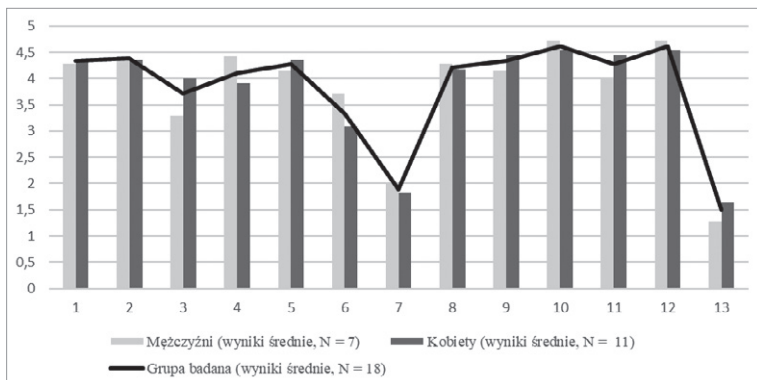
¹² Zob. *Final X Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży 22 IV 2023*, <https://wf.upjp2.edu.pl/aktualnosci/final-x-interdyscyplinarnych-warsztatow-filozoficznych-dla-młodziezy-303.html> (20.09.2024).

¹³ Ankieta dla uczestników i kwestionariusz dla nauczycieli-opiekunów została opracowana przez pracowników Wydziału Filozoficznego: Jakuba Synowca, Ewę Gurbę, Jagodę Stompór-Świdorską.

Ostatecznie w ankiecie wzięło udział 18 z 29 finalistów X edycji Warsztatów. Ankieta składała się z trzynastu pytań zamkniętych, w których uczestnicy mogli na 5-punktowej skali Likerta zaznaczyć, jak bardzo zgadzają się z danym stwierdzeniem (dotyczącym ich udziału w warsztatach lub samych warsztatach), gdzie 1 oznaczało „w ogóle się nie zgadzam”, a 5 „w pełni się zgadzam”. Ankieta była anonimowa i została przeprowadzona w dniu finału X edycji Warsztatów. Uśrednione wyniki dla poszczególnych pytań zostały zilustrowane na rysunku 1.

Dodatkowo przeprowadzono kwestionariusz dla nauczycieli, zawierający pytania otwarte¹⁴. W badaniu wzięło udział dziewięcioro nauczycieli. Liczba ta jest niewielka z tego powodu, że część uczniów dotarła na finał warsztatów z rodzicami, a niektórzy nauczyciele nie chcieli brać udziału w badaniu. Ostatecznie w nim udział 9 nauczycieli, reprezentujących szkoły z czterech województw.

Rys. 1. Uśrednione odpowiedzi finalistów X edycji Warsztatów Filozoficznych z uwzględnieniem podziału według płci

Źródło: badania własne.

14 Kwestionariusze dla nauczycieli nie były anonimowe, a dane osobowe były podane dobrowolnie.

Hipoteza 1. Warsztaty Filozoficzne zachęcają do podjęcia studiów filozoficznych

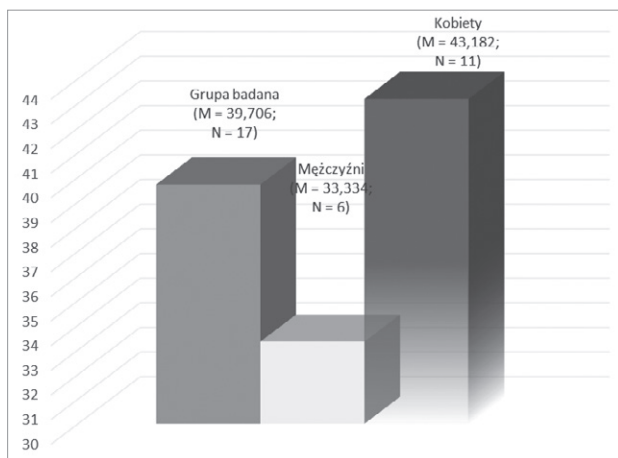
Finaliści warsztatów zostali zapytani o to, na ile prawdopodobne jest, że podejmą studia filozoficzne. W tym pytaniu ankietowani wypowiadali się o pewnym możliwym scenariuszu ich dalszego rozwoju. Odpowiedzi udzielone przez badanych, a więc osoby mające potencjalnie najlepsze predyspozycje do podjęcia studiów filozoficznych, wskazują na to, że w większości uważają ten scenariusz za mało prawdopodobny¹⁵.

Być może uzyskanie takich wyników spowodowane jest wiekiem uczestników – średni wiek wśród osób biorących udział w badaniu wynosił jedynie 16 lat. W tym okresie młodzież prawdopodobnie jeszcze nie zdecydowała o wyborze kierunku studiów. Istotne wydaje się być zatem zachęcanie do studiowania filozofii, czemu służą takie wydarzenia jak organizacja Warsztatów. Jedna osoba wskazała, że na pewno nie podejmie studiów filozoficznych, a osiem kolejnych oceniło prawdopodobieństwo na 25%. Pięć osób zaznaczyło odpowiedź 50%, a tylko trzy osoby 75%, nikt zaś nie wybrał odpowiedzi 100%¹⁶. Warto jednak zauważyć pewną różnicę w odpowiedziach – średni wynik dla prawdopodobieństwa podjęcia studiów filozoficznych jest wyższy w grupie kobiet (43%) niż w grupie mężczyzn (33%), co zostało zaprezentowane na rysunku 2. Wyniki te nieco różnią się w porównaniu z badaniami Kathariny Nieswandt (2021)¹⁷, co może wskazywać na to, że dzięki Warsztatom Filozoficznym udaje się wzbudzić zainteresowanie studiami filozoficznymi również w grupie kobiet.

15 Celem niniejszego artykułu, z uwagi na niewielką próbę badawczą, jest m.in. prezentacja uzyskanych od ankietowanych osób wyników oraz ich jakościowa analiza. Autorzy są świadomi ograniczeń metodologicznych przeprowadzonych badań. Pełne wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczestników X edycji Warsztatów Filozoficznych znajdują się w aneksie.

16 W odniesieniu do tego pytania jedna osoba wypełniła ankietę nieprawidłowo, w związku z czym jej odpowiedź została pominięta przy analizie wyników.

17 Zob. K. Nieswandt, *Gender ratio in philosophy: An inferential-statistical model of possible determinants* na stronie Kanadyjskiego Towarzystwa Filozoficznego, <https://www.acpcpa.ca/blogs/gender-ratio-in-philosophy-an-inferential-statistical-model-of-possible-determinants>. Wyniki badań są ograniczone do USA.

Rys. 2. Prawdopodobieństwo podjęcia studiów filozoficznych z uwzględnieniem podziału według płci¹⁸

Źródło: badania własne.

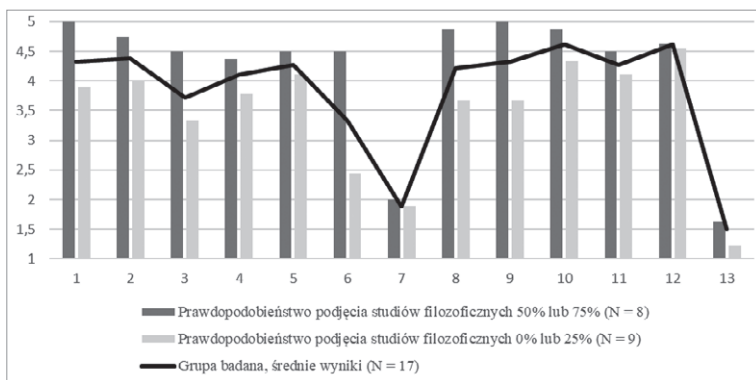
Zgodnie z przewidywaniami, osoby, które określiły w swojej odpowiedzi prawdopodobieństwo podjęcia studiów filozoficznych na 50% lub 75%, w większym stopniu zgadzały się z twierdzeniami, że Warsztaty Filozoficzne pobudziły ich zainteresowanie filozofią, poznały dzięki nim badania filozofów związanych z UPJPII i pod ich wpływem zaczęły rozważać podjęcie studiów filozoficznych. Osoby te uważają, iż w przyszłości wykorzystają wiedzę i umiejętności nabyte podczas warsztatów, a także chciałyby dalej poszerzać swoją wiedzę filozoficzną. Porównanie średnich wyników z uwzględnieniem prawdopodobieństwa podjęcia studiów filozoficznych zaprezentowane jest na rysunku nr 3.

Warsztaty jawią się finalistom jako istotna wartość, ponieważ siedemnaścioro odpowiedziało twierdząco na pytanie, czy poleciliby udział w warsztatach swoim kolegom/znajomym¹⁹.

¹⁸ Do porównania wzięto pod uwagę odpowiedzi 17 osób, ponieważ jedna osoba zaznaczyła w ankiecie jednocześnie więcej niż jedną odpowiedź.

¹⁹ Jeden ankietowany nie odpowiedział na to pytanie.

Rys. 3. Średnie wyniki z uwzględnieniem prawdopodobieństwa podjęcia studiów filozoficznych

Źródło: badania własne.

Z powyższych danych można wnioskować, że warsztaty popularyzują wiedzę filozoficzną wśród młodzieży, nawet jeżeli finaliści konkursu w dniu finału nie deklarują podjęcia w przyszłości studiów na kierunku filozofia.

Z tezą, że „warsztaty filozoficzne pobudziły moje zainteresowanie filozofią”, w pełni zgodziła się ponad połowa ankietowanych (56%), a żadna z osób nie zaznaczyła odpowiedzi negatywnej. Ankietowani wyrazili również aprobatę co do treści przekazywanych w czasie warsztatów. Większość uczestników zdecydowanie zgadza się z tezą, że wiedza uzyskana w trakcie Warsztatów Filozoficznych może być pomocna młodym osobom w „poszukiwaniu sensu i celu życia” oraz zdecydowanie nie zgadza się z następującym stwierdzeniem: „Treści przedstawione w trakcie Warsztatów nie są przydatne do codziennego życia”. Przeważająca liczba ankietowanych zgodziła się również z następującymi sformułowaniami: „Sądzę, że w przyszłości wykorzystam wiedzę i umiejętności nabyte podczas Warsztatów”, „Dzięki Warsztatom Filozoficznym odkryłam(em), że filozofia może zmienić mój sposób patrzenia na otoczenie i na innych ludzi”, „Uważam, że wiedza zdobyta w czasie Warsztatów Filozoficznych może być pomocna w procesie budowania światopoglądu”. Co więcej, 78% badanych zdecydowanie zaprzeczyło stwierdzeniu: „W trakcie Warsztatów Filozoficznych upewniłam/em się, że filozofia mnie nie pasjonuje”,

a tylko jeden uczestnik finału zaznaczył, że z tezą tą zupełnie się zgadza. Odpowiedzi te jasno wskazują, że w oczach większości finalistów X edycji Warsztaty były dobrym, rozwijającym doświadczeniem.

W ankiecie pojawiło się pytanie o związek udziału w Warsztatach z myśleniem nad przyszłością edukacyjną finalistów. W odpowiedziach nie jest widoczna żadna tendencja w porównaniu z odpowiedziami na inne zagadnienia. Stwierdzenie brzmiało: „Pod wpływem Warsztatów Filozoficznych zaczęłam/zaczęłam rozważać podjęcie w przyszłości studiów filozoficznych”. Z taką tezą w pełni zgadza się 28% ankietowanych, 17% raczej się zgadza, a 22% zajęło stanowisko neutralne. Spośród ankietowanych 28% deklaruje, że raczej się nie zgadza z tą odpowiedzią, natomiast 5% zdecydowanie się nie zgadza. Oznacza to, że dla niemal połowy ankietowanych uczestników X edycji Warsztaty Filozoficzne pobudziły proces myślenia na temat studiowania filozofii w przyszłości. Jest zatem możliwe, że nawet u co drugiego finalisty Warsztatów są one pierwszą zachętą i impulsem, który kieruje ich uwagę na możliwość studiowania filozofii. Rozbudzenie wśród młodzieży zainteresowania filozofią i wywołanie pozytywnej opinii o tego rodzaju aktywności intelektualnej, jaką są warsztaty interdyscyplinarne, jest bardzo cenne i pokazuje, że warsztaty spełniają założone cele jak również zachęcają do podjęcia studiów filozoficznych²⁰.

Hipoteza 2. Warsztaty Filozoficzne są środkiem popularyzacji badań naukowców UPJPII, działających w dyscyplinie filozofia

Warsztaty Filozoficzne jako narzędzie popularyzacji badań naukowców UPJPII, działających w dyscyplinie filozofia, mają potencjalnie bardzo duży zasięg. Zaproszenie do udziału w tym cyklicznym wydarzeniu jest kierowane do wszystkich szkół ponadpodstawowych w Polsce i rokrocznie biorą w nim udział uczestnicy niemal z całego kraju. Dodatkowo dostęp do materiałów otrzymują nauczyciele-koordynatorzy ze szkół. Omawianą X edycję wygrała uczennica z I LO im. Marii Skłodowskiej-Curie w Złotowie, w województwie

20 Pełne wyniki uzyskane od osób badanych znajdują się w aneksie.

wielkopolskim, a wśród sześciu laureatek były jeszcze dwie przedstawicielki województwa śląskiego, po jednej z pomorskiego, podkarpackiego i małopolskiego. Najwięcej punktów zdobyli uczniowie z I LO im. W. Orkana w Limanowej (małopolskie), a dwie kolejne szkoły w tym zestawieniu mają swoją siedzibę w województwie śląskim²¹. Łącznie w etapie internetowym zarejestrowało się 760 uczestników z 90 szkół w całym kraju²², a w samym finale uczestniczyło 29 uczniów z 23 szkół.

Dodatkowo zasięg warsztatów może zwiększać obieg informacji między uczestnikami i ich otoczeniem („marketing szeptany”). W ankiecie poprosiliśmy o podanie liczby osób, z którymi finaliści dzielili się tym, czego dowiedzieli się na warsztatach. Odpowiedź „o” pojawiła się raz, jeden ankietowany podzielił się tym z jedną osobą, dziewięć osób wskazało od dwóch do pięciu osób, a pozostałych siedmiu ankietowanych wskazało na około dziesięć osób. Dla większości uczestników był to zatem temat do rozmowy z większą liczbą znajomych. Można przyjąć, że badania filozofów z UPJPII tylko dzięki X edycji Warsztatów miały szansę dotrzeć w sposób bezpośredni i pośredni do ponad tysiąca osób: do nauczycieli, przez ich pośrednictwo do uczniów, a następnie przez uczestników warsztatów do ich znajomych. Co ciekawe, również w tym przypadku większa liczba osób, z którymi uczestnicy dzielili się wiedzą zdobytą podczas warsztatów, była wskazywana w przypadku kobiet (rysunek 4).

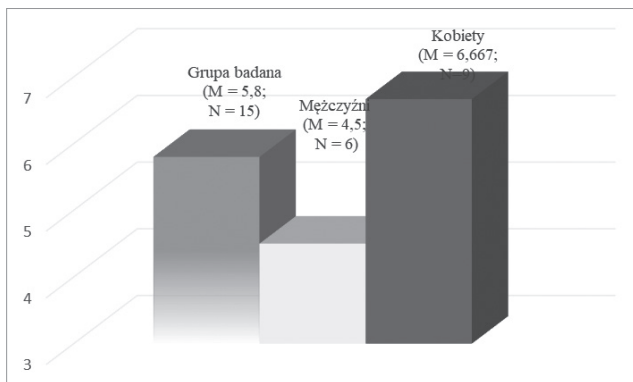
W ankiecie uczestnicy warsztatów mieli również określić, na ile zgadzają się z tezą: „Dzięki Warsztatom Filozoficznym poznałem badania filozofów związanych z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie”. Z kwestią tą zdecydowanie zgadza się sześcioro uczestników, a kolejne sześć osób zgadza się częściowo. Większość ankietowanych uważa zatem, że dzięki warsztatom poznała badania filozofów związanych z UPJPII. Oznacza to, że w ich

21 Zob. *Relacja z finału X Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży*, <https://wf.upjp2.edu.pl/aktualnosci/relacja-z-finału-x-interdyscyplinarnych-warsztatow-filozoficznych-dla-mlodziezy-307.html> (24.10.2024).

22 Zob. *Finał X Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży 22 IV 2023*, <https://wf.upjp2.edu.pl/aktualnosci/final-x-interdyscyplinarnych-warsztatow-filozoficznych-dla-mlodziezy-303.html> (20.09.2024).

przypadku Warsztaty Filozoficzne niewątpliwie okazały się środkiem popularyzacji badań naukowców UPJPII, działających w dyscyplinie filozofia.

Rys. 4. Liczba osób, z którymi uczestnicy dzielili się wiedzą zdobytą podczas warsztatów²³

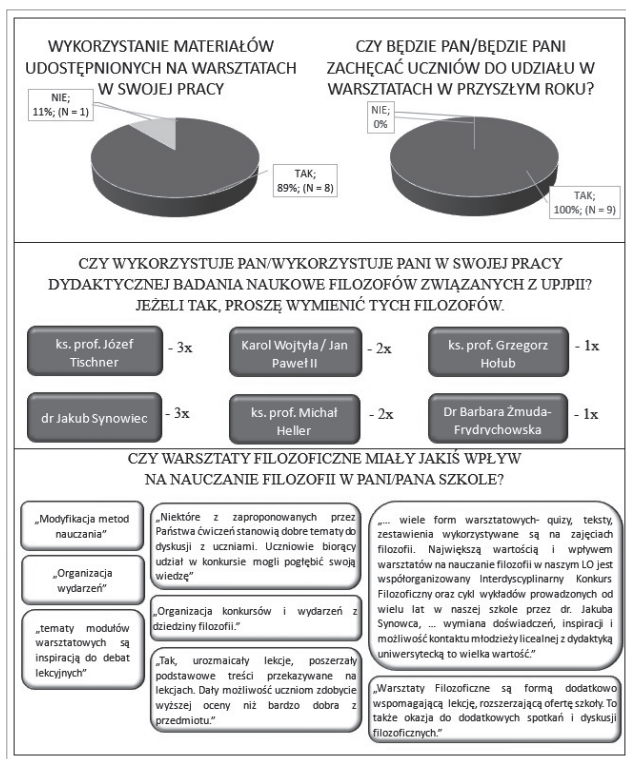
Źródło: badania własne.

Dzięki odpowiedziom na kwestionariusz skierowany do grupy nauczycieli, możemy się przekonać, że Warsztaty są istotnym czynnikiem wpływającym na kształcenie filozoficzne w ich szkołach. Ośmioro nauczycieli reprezentujących szkoły w województwie małopolskim (3), śląskim (3), świętokrzyskim (1) i wielkopolskim (1) przyznało, że w swojej pracy dydaktycznej korzysta z materiałów udostępnionych na Warsztatach Filozoficznych. Na pytanie o wykorzystanie badań naukowych filozofów związanych z UPJPII pozytywnych odpowiedzi udzieliło sześcioro nauczycieli. Wymieniono Karola Wojtyłę/Jana Pawła II, Michała Hellera, Józefa Tischnera, Jakuba Synowca, Grzegorza Hołuba i Barbarę Żmudę-Frydrychowską. Nauczyciele są jednomyślni co do tego, że będą zachęcać uczniów do udziału w Warsztatach w kolejnym roku. Podkreślają również, że miały one wpływ na nauczanie filozofii

²³ Do analizy wzięto pod uwagę odpowiedzi 15 uczestników. Pozostali nie określili precyzyjnie liczby osób, z którymi podzielili się zdobytą wiedzą.

w ich szkołach, między innymi inspirowały do organizacji własnych wydażeń i konkursów. Przyczyniły się także do poszerzenia oferty edukacyjnej i stworzyły warunki do pogłębienia wiedzy uczniów. Wyniki kwestionariusza wskazują, że badania filozofów z UPJPII, dzięki Warsztatom Filozoficznym dla Młodzieży, docierają do szkół średnich w różnych województwach i w niektórych przypadkach wydają się mieć istotny wpływ na nauczanie filozofii. Wymienione wyżej wyniki zostały podsumowane zbiorczo na rysunku nr 5.

Rys. 5. Odpowiedzi uzyskane od opiekunów warsztatów

Źródło: badania własne.

Podsumowanie i wnioski

Niewielka próba badana i wycinkowy charakter badań nie pozwalają w pełni ocenić, jak wielu uczestników warsztatów zostało przez nie zachęconych do studiowania filozofii. Jeżeli niektórzy z nich rzeczywiście podjęli lub podejmą w przyszłości studia filozoficzne, to udział w warsztatach był zapewne jednym z czynników (choć prawdopodobnie znaczącym) warunkujących taki wybór. Na podstawie przeprowadzonej ankiety można stwierdzić, że warsztaty zachęcają do studiowania filozofii, a więc spełniają zamierzone cele. Jest to satysfakcjonujące dla organizatorów i niewątpliwie mobilizuje do dalszego rozwoju tego typu przedsięwzięć.

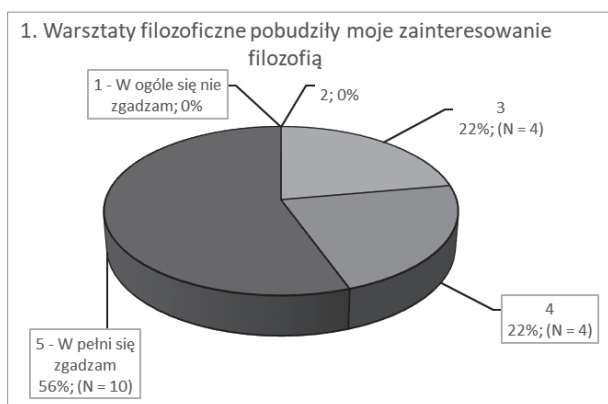
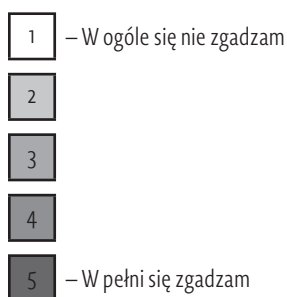
Nie sposób również dokładnie określić, w jakim stopniu Warsztaty są środkiem popularyzacji badań naukowców UPJPiI, działających w dyscyplinie filozofia. Mają jednak duży potencjał na poziomie krajowym, a oddziaływanie filozofów z UPJPiI może w sposób istotny wpływać na nauczanie filozofii w szkołach, w tym na przekazywane treści kształcenia i metody nauczania. Przyczynia się również, jak wskazali nauczyciele, do powstawania inicjatyw promujących filozofię. Wyniki uzyskane w przeprowadzonym badaniu potwierdzają, że zjawiska te mają miejsce przynajmniej w niektórych szkołach. Na podstawie opinii nauczycieli można przyjąć, że tematy warsztatów poświęcone myśli byłych pracowników UPJPiI i filozofów związanych z uczelnią (Wojtyła, Heller, Tischner) popularyzują ich poglądy. Należy również zauważyć, że wymienieni myśliciele mają ugruntowaną pozycję w polskiej kulturze, a nawet kulturze popularnej. Aktualnie pracujący na Wydziale Filozoficznym pracownicy, którzy nie są tak rozpoznawalni, a zdecydowali się na przygotowanie tematów warsztatów związanych z własnymi badaniami, mają szansę zwiększyć swój wpływ społeczny i dotrzeć z wynikami swoich badań do szerszego grona odbiorców. Wskazuje to na sprawnie działający mechanizm popularyzacji filozofii, który wypracował Wydział Filozoficzny UPJPiI.

Bibliografia

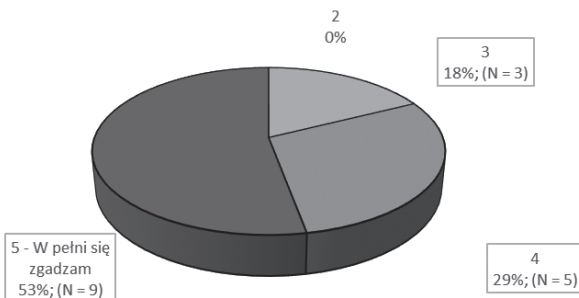
- Chmielecki P., *Czy wciąż potrzebujemy filozofii? Rola filozofii na uniwersytecie*, „Edukacja Filozoficzna” 2021 nr 71, s. 265–282, <https://doi.org/10.14394/edufil.2021.0011>.
- Compagnucci L., Spigarelli F., *The Third Mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints*, „Technological Forecasting and Social Change” 161 (December 2020), <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120284>.
- Conway J. M., Amel E. L., Gerwien D. P., *Teaching and learning in the social context: A meta-analysis of service learning's effects on academic, personal, social, and citizenship outcomes*, „Teaching of Psychology” 36 (2009) issue 4, s. 233–245, <https://doi.org/10.1080/00986280903172969>.
- Dudek J., *Zapomniany wymiar misji uniwersytetu. Problem społecznego autorytetu nauki*, „Kultura i Wartości” 2021 nr 32, s. 5–25.
- Feldy M., *Etos nauki a podejście do promocji w nauce*, „Marketing Instytucji Naukowych i Badawczych” 2018 nr 2, s. 75–76.
- Final X Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży 22 IV 2023*, <https://wf.upjp2.edu.pl/aktualnosci/final-x-interdyscyplinarnych-warsztatow-filozoficznych-dla-mlodziezy-303.html> (20.09.2024).
- Gadacz T., *Etyka dobromyślności*, Warszawa 2023.
- Koryakina T., Sarrico C. S., Teixeira P. N., *Third mission activities: university managers' perceptions on existing barriers*, „European Journal of Higher Education” 5 (2015) issue 3, s. 316–330, <https://doi.org/10.1080/21568235.2015.1044544>.
- Nieswandt K., *Gender ratio in philosophy: An inferential-statistical model of possible determinants*, <https://www.acpcpa.ca/blogs/gender-ratio-in-philosophy-an-inferential-statistical-model-of-possible-determinants>
- Relacja z finału X Interdyscyplinarnych Warsztatów Filozoficznych dla Młodzieży*, <https://wf.upjp2.edu.pl/aktualnosci/relacja-z-finalu-x-interdyscyplinarnych-warsztatow-filozoficznych-dla-mlodziezy-307.html> (24.10.2024).
- Zuziak W., *O powinnościach uniwersytetu*, w: *Idea uniwersytetu. Reaktywacja*, red. P. Sztompka, K. Matuszek, Kraków 2014, s. 55–66.
- I Interdyscyplinarne Warsztaty Filozoficzne dla Młodzieży*, <https://wf.upjp2.edu.pl/nauka/interdyscyplinarne-warsztaty-filozoficzne-dla-mlodziezy/archiwum/i-interdyscyplinarne-warsztaty-filozoficzne-dla-mlodziezy> (20.09.2024).

ANEKS

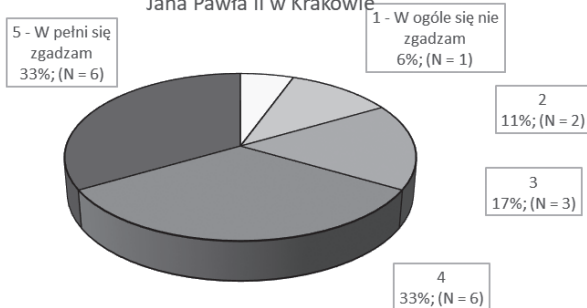
Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród uczestników X edycji Warsztatów Filozoficznych

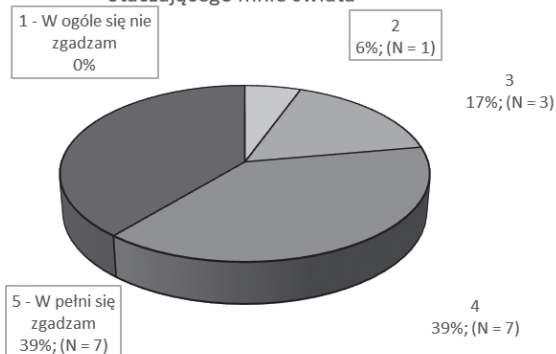
2. Uważam, że wiedza uzyskana w trakcie Warsztatów Filozoficznych może być pomocna młodym osobom w „poszukiwaniu sensu i celu życia”

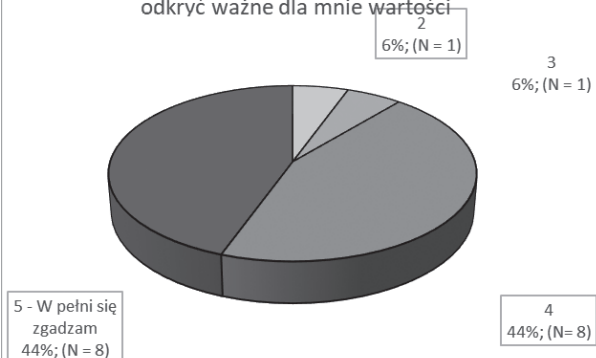
3. Dzięki Warsztatom Filozoficznym poznałem badania filozofów, związanych z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie

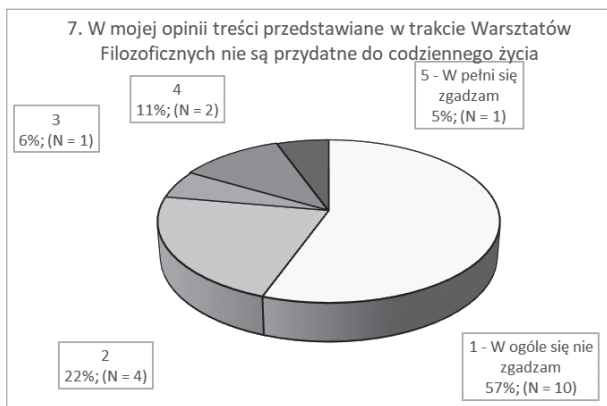
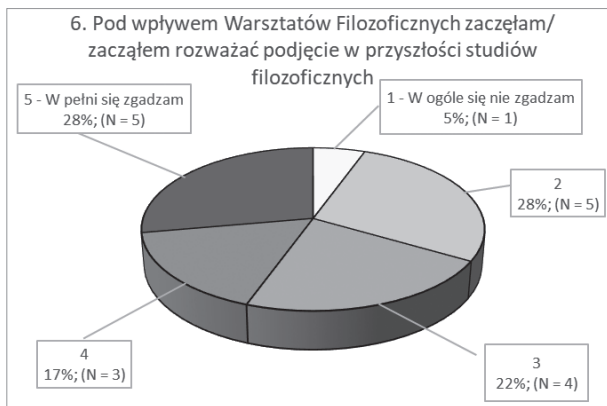

4. Zajęcia z Filozofii ułatwiły mi zrozumienie złożoności otaczającego mnie świata

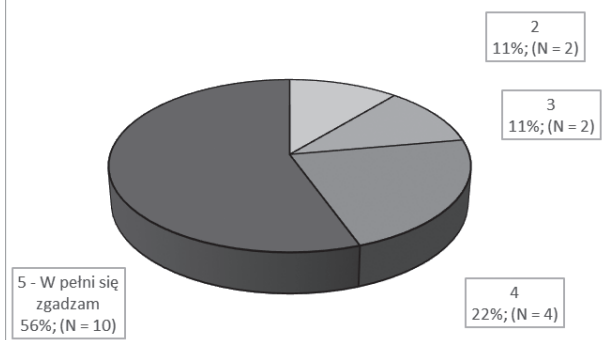

5. W trakcie Warsztatów Filozoficznych miałam/em okazję odkryć ważne dla mnie wartości

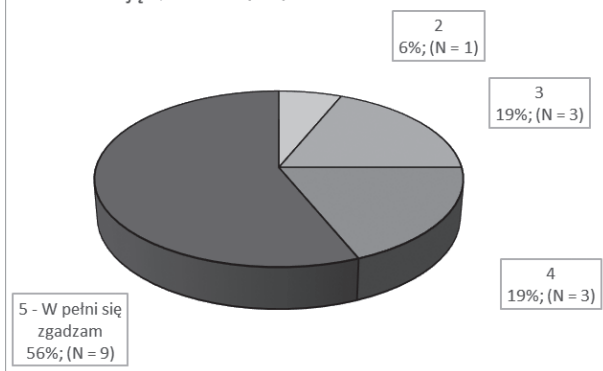

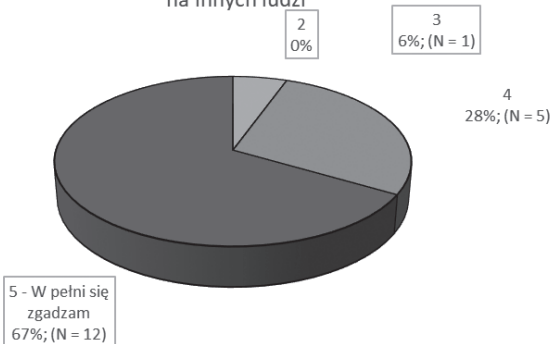
8. Chciałabym/chciałbym poszerzać wiedzę filozoficzną

9. Sądzę, że w przyszłości wykorzystam wiedzę i umiejętności nabyte podczas Warsztatów

10. Dzięki Warsztatom Filozoficznym odkryłam/em, że filozofia może zmienić mój sposób patrzenia na otoczenie i na innych ludzi

11. Warsztaty Filozoficzne zainspirowały mnie do przemyśleń dotyczących mojej przyszłości

